

Suomalaisen tv-komedian historiaa

Jukka Annala (2006), Toopelivisio. Helsinki: Teos, 208 sivua.

Jukka Annalan *Toopelivisio* on katsaus suomalaisen televisiokomediaan 1950-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa esitellään tv-historian merkittävimpiä komediasarjoja ja yksittäisiä ohjelmia sekä muistellaan niiden syntyvaiheita. Johdannossa Annala tutustuttaa lukijan kirjan aihepiiriin luomalla nopean silmäyksen komedian, koomisten esiintyjien, katsojatutkimusten ja ohjelmien arkistoinnin historiaan. Esittely etenee kronologisessa järjestyksessä vuosikymmen kerrallaan. Jokaisen vuosikymmenen ohjelmien esittelyä edeltää lyhyt luonnehdinta ajan tv-viihteestä ja siihen vaikuttaneista ilmiöistä. Lähes kaikista ohjelmista kerrotaan samat faktat (esitysvuosi ja -kanava, ohjelmien pituudet, lajityyppi ja tekijät). Lisämausteeksi kirjoittaja on koonnut "tietoruutuja" sekä anekdootteja ohjelmista ja niiden tekijöistä. Lähtienä on käytetty sekä tekijöiden haastatteluja, kuvanauhoja että leike- ja valokuva-arkistoja. Kysymyksessä ei kuitenkaan ole tieteellinen tutkimus, vaan eräänlainen kotimaisen tv-komedian hakuteos.

Televisiolähetykset alkoivat Suomessa 1950-luvun puolivälissä, mutta vielä vuosikymmenen lopulla televisiovastaanotin löytyi harvasta yksityiskodista. Ohjelmatarjontakin oli vähäistä

ja syntyi lähinnä teknisten kokeilujen sivutuotteena. Suomen tv-historian ensimmäinen sketsi nähtiin ensimmäisessä julkisessa televisiolähetyksessä keväällä 1955 (s. 15). Vuosikymmenen tv-viihdettä *Toopelivisiossa* edustavat Repen ja Eemelin tv-hupailut sekä Lasse Pöystin komediasarjat. Sisältöä uuteen viestimeen ammentettiin tutuista viihdetraditioista: huumorielokuvista, radion ajanvieteohjelmista ja kyläyhteisöjen iltamista (s. 18). 60-luvulla luotiin Annalan mukaan perusta kotimaiselle televisiokomikalle. Tästä hän kiittää erityisesti nuorta Spede Pasasta, jonka tyyliä tehdä sketsejä nimikkoshow'hunsa Annala luonnehtii "irtonaiseksi" ja "riehakkaaksi". Toinen tärkeä tv-viihteen vaikuttaja oli VEK-ryhmä (Jukka Virtanen, Aarre Elo ja Matti Kuusla), jonka jäsenet vaikuttivat yhdessä ja erikseen useissa ajan viihdeohjelmissa (mm. Montreaux'n Kultaisella ruusulla palkitussa *Lumilinnassa*). (S. 24.)

1970-luvulla kotimainen tv-komedia uudistui englantilaisen Neil Hardwickin voimin (s. 55). Hardwickin ideoimia olivat TV2:n uusiin viihdesarja *Tankki täyteen* sekä sen spin-off *Reinikainen* (s. 83). Usein totisena pidetyltä 70-luvulta Annala on löytänyt kymmenkunta esitelmisen arvoista tv-komedian, joukossa mm. *Ilkamat* ja *Ällitälli*. 1980-lukua Annala luonnehtii kotimaisen sketsiviihteen kulta-ajaksi. Tuolloin sketsisarjoille tyypillisiä piirteitä olivat muotivillitykseksi muodostuneet hokemat sekä näyttelijöiden ja muusikoi-

den huumoriryhmät, jotka itse esittivät kirjoittamansa sketsit. Spede palasi komediasarjojen tekijäksi Vesa-Matti Loirin kanssa, mutta vuosikymmenen tv-viihteen klassikoksi on noussut Pirkka-Pekka Peteliuksen tähdittämä *Velipuolikuu*. (S. 103.)

1990-luvulla televisioviihteen tuotantoon vaikuttivat aiempaa enemmän taloudelliset tekijät: sarjojen tekeminen alkoi siirtyä kanavilta ulkopuolisille tuotantoyhtiöille. Vuosikymmenen ilmiöksi muodostui TV2:n *Kummeli*, mutta laadukkaimmaksi sketsiviihdesarjaksi Annala nostaa *Studio Julmahuvin*. Myös poliittinen satiiri kukoisti *Hyvien herrojen* ja *Iltahyönsyn* muodossa. (S. 164.) 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen tv-viihteen ovat vaikuttaneet ennen kaikkea tosi-tv ja kiristyneet tuotantobudjetit. Uuden vuosituhannen viihteestä Annala ei ole kirjoittanut yhtään varsinaista ohjelmaesittelyä, joskin muutamasta komediasarjasta kerrotaan lyhyesti (s. 198).

Esipuheessaan Jukka Annala, helsinkiläinen toimittaja, kertoo teoksen syntyneen kirjoittajan omasta viehtymyksestä sketsiohjelmiin. Komedian hän määrittelee viihteen lajityypiksi, joka tarkoittaa näyteltyä, katsojan naurattamiseen tähtävää ohjelmaa tai ohjelmasarjaa, joka on yleensä joko juonellinen tilannekomedia tai lyhyistä hupipaloista rakennettu sketsisarja (s. 7). Tämän tarkemmin kirjan aihepiiriä ei rajata ja joidenkin ohjelmien kohdalla jäin pohtimaan, missä määrin ne ovat nimenomaan tele-

visiokomedioita. Esimerkiksi 1960-luvun lopussa esitetyn *Jatkoajan* lopussa sisältöä olivat viihteellis-yhteiskunnalliset keskustelut, joiden välissä esitettiin sketsejä.

Koska teoksessa ei sen kummemmin perustella valikoituja ohjelmia, välillä vaivaa tunne, että tärkein valintakriteeri on ollut kirjoittajan henkilökohtainen mielipide. Erityisesti 50-luvun ohjelmista olisi voinut kertoa enemmän, koska ne ovat luoneet pohjan suomalaiselle tv-komedialle. Toki ohjelmista on kohtalaisen vaikea saada tietoja jo senkin takia, että yksittäisiä, ns. pisteohjelmia oli paljon enemmän ja sarjoja paljon vähemmän kuin nykyään. Annala myöntää esipuheessaan, että hänen nuoruutensa ajoittuminen 80-luvulle saattaa heijastua sisältöön, ja se tulee väistämättä myös lukijalle mieleen. Eniten tilaa teoksessa saa nimittäin juuri 1980-luku, mutta 2000-luku kuitataan yllättäen alle kymmenellä sivulla, vaikka vuosikymmen on kulunut jo yli puolivälin ja materiaaliakin olisi varmasti ollut helposti saatavissa. 2000-luvun alkua lukuun ottamatta teos on kuitenkin siinä määrin kattava, ettei kirjoittajaa pääse syyttämään jonkin tärkeän komediasarjan pois jättämisestä.

Tekstin lomaan kootuista listoista ja anekdooteista osa tuntuu turhalta sivujen täytteeltä. Tästä käyvät esimerkeiksi sivun 41 lista television koomikkopareista sekä sarjoista poimitut vitsit ja sketsit, jotka eivät yhteydestään irrotettuina ja kirjasta luettuina naurata ketään – audiovisuaalisen

ohjelman tyylistä kun on vaikea muodostaa kuvaa pelkän luetun tekstin perusteella. Nämä erivärisille pohjille painetut pikkutekstit tekevät toki taitosta näyttävämmän, mutta muutenkin melko luettelomaisesta sisällöstä entistä fragmentoituneemman. Valittava tosiasia nimittäin on, että kirjasta on vaikea saada otetta. Teos uhkaa jäädä vain tv-komedian vuosikymmenten läpijuoksuksi ilman kunnan yhteenvetoa ja kokonaisnäkemystä eri vuosikymmenistä. Myös avoimen subjektiiviset kommentit, kuten "*Studio Julmahuvi* on yksi Suomen parhaista sketsisarjoista kautta aikain" (s. 190), häiritsevät ainakin lukijaa, joka haluaa muodostaa aiheesta oman mielipiteensä. Mutta löytyy vihreistä "tietoruuduista" jotain hyvääkin: sivulla 91 Annala selittää lukijalle termin spin-off, joka tarkoittaa toisesta sarjasta alkunsa saanutta televisiosarjaa. Erityistä kiitosta ansaitsee termin suomentaminen rönsysarjaksi, joka kuvaa hyvin, mistä spin-offissa on kyse.

Toopelivision suurimpana ansiona näen sen, miten teos valottaa tv-komedian tekijöiden ammattia. Miten moninaisia reittejä pitkin käsikirjoittajat, ohjaajat, tuottajat ja näyttelijät ovat päätyneet tekemään tv-komedialle, miten yksi alan työ johtaa toiseen ja miten tekijät vaihtavat paikkaa tuotantotiimeissä. Suomalaista viihdemaailmaa näyttää luonnehtivan myös tekijöiden liikkuminen välineestä toiseen: monet teoksessa haastatellut henkilöt ovat työskennelleet television lisäksi radiossa, elokuvassa,

teatterissa tai live-keikoilla. Toisaalta kotimainen tv-komedia henkilöityy vahvasti tiettyihin tekijöihin. Yksittäisten ohjelmien tason lisäksi teosta voi lukea myös tarinana koko suomalaisen television tuotantokulttuurin muutoksesta. Niinpä Jukka Annala paikkaa *Toopelivisiolla* ansiokkaasti yhden viihdyttävän, mutta samalla arvokasta muistitietoa tallentavan teoksen mentävän aukon suomalaisen television kirjoitetussa historiassa.

Heidi Keinonen